

SINAN — MEVCUT — DEĞİŞMİŞ
MEHMED PAŞA CAMİİ, SOFYA.

CM 47

TB (1-71)

TE (1-74)

TM (1-34)

Kitabesi Sofya Arkeoloji Müzesinde

KURANLI — DEĞİŞMİŞ

Sofya Mehmed Paşa (Keskinoğlu)
Resim

Bu muhteşem külliye: Câmî, medrese, kütüphane, imaret, bîmâristan (hastahane), hamam ve kervansarayı ihtiva etmekteydi. Sofu Mehmed Paşa'nın 954 H. / 1548 M. yılı Zilhicce ayında tescil edilen vakfiyesi Vakıflar Genel Müdürlüğünde mahfuzdur.¹ Câmî ve minaresi siyahımsı granit taşından yapıldığından buna Kara Câmî denildiği gibi, İmaret Câmîi, Cuma Câmîi de denirdi. Mimar Koca Sinan Paşa'nın Sofya'daki en güzel eseri olan bu câmî, 484 metrekare büyüklüğündedir. Geniş kubbesi ise 22 metre yüksekliğindedir. Câmî 1878 Rus - Türk Savaşından sonra cephane deposu olarak kullanıldı (Resim: 3, 4). Sonradan minareleri yıkılarak 1903 te kiliseye çevrildi. Bugün kilise olarak durmaktadır. 16 odalı medreseyi Bulgarlar hapisane olarak kullandılar. 1928 de yıktılar, yerine Dahiliye Vekâleti binasını yaptılar.

Câmiin arapçayla karışık yazılmış olan kitâbesi Sofya Arkeoloji Müzesine konmuştur. Kitabe şöyledir:

1. "Bismi-l-Lâhi'r-Rahmâni'r-rahîm. El-hamdü li'l-Lâhi Rabbi'l-âlemin Ves-salatu ves-selâmu alâ seyyidi'l-mürselin Muhammedi-l-emîn. Salevâtü'l-Lâhi.
2. "Aleyhi ve âlihi ve sahabihi ecmain. Badehu Sultân-ı a'zam, Hakan-ı muazzam hazret-i Süleyman Şah bin Selim Şah Hanım.
3. "Halleda'l-Lâhu mülkehu-zamân-ı saltanatında düstûr-ı mükerrerem ve müşîr-i mufahham Âsafu'z-zamân Muhammed Paşa bin Abdülmüîn-Dâme ikbâluhu.
4. "Bu câmî-i şerifi haspeten li'l-Lâhi Taalâ ve taleben li-merdâtîhi ibdâ' ve inşâ eyledi. Hak subhânehu ve taalâ hasenatını kabul eyleye.
5. "Şefâat-ı Resûli'l-Lâh ile müstes'ad ve makbûl ola. Tarih-i sâli- itmâmı: Beytu'l-Lâh el-câmiu'l-kayyûm el bâki kelâmîyle muvakkâ'dır".

Bu son cümle ebced hesabıyla 954 H. / 1547 M. tarihini gösterir.

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜK

Sofya

Şehirde Sofu Mehmed Paşanın yaptırdığı külliyesinin içinde cami, medrese, kütüphane, imaret, bimaristan, hamam ve kervansaray yer alıyordu. Cami ve minaresi siyahıya yakın renkte granit taşından yapıldığı için buna Kara Cami denildiği gibi İmaret camii, Cuma camii de denirdi. Mimar Sinan'ın Sofyadaki en güzel eseri olan bu cami, 1878 Rus savaşından sonra cephanelik olarak kullanıldı. Sonradan minareleri yıkularak kiliseye çevildi. 16 odalı olan medresesi bir süre hapis hane olarak kullanıldı, sonra yıkularak yerine 19 işleri bakanlığı binası yapıldı.

Meydan Larousse, C. II, S. 428.

EVLİYA, C. III.

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜK

SOFYA -

Camileri

- (Gül camii) ————— s. 397 (Roma eseri
camiiye çevil mi?)
- (Koca Mahmud Paşa Camii) — 397 (Ulucami / 9 kubbe)
li.
- * (Koca Derviş Mehmed Paşa Camii) — 397 - 8
- (Molla Efendi camii) ————— 398
- (Eski Siyavuş Paşa Camii) ————— 398
- (Defterdar camii) ————— 398
- { (Şeftalili camii) ————— 398
- { (Çelebi camii) ————— 398

[Molla Efendi Camii = Banabazı nam mahal-i
izdiham da olmağla sabih ve ... cemaatden
hâli değildir. Çar kuzey divar üzere bir kubbe-
i âlidir, ama hayli büyük camidir. Cümle
kursun örtülüdür. ....]

SOFYA.

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜK

Kanunî vezirlerinden Koca Mehmet paşanın
Mimar Sinana yaptırdığı cami' ki şimdi
kilisedir ve karşısında şimdi Graf İqnatiyef
mektebi olduğu yerdeki hamam, yanındaki
minaret ve medrese ki Bulgarlar bunları yık-
mışlardır.

Osman Nuri Peremeci, Tuna Boyu Tarihi,
(İstanbul, 1942), s. 129.

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

SDFYA

REKTÖRLÜK

(Koca Derwiş Mehmed Paşa Camii) Süleyman Han vüzerâsındandır. Buna "İmarat Camii" diler. Bir ibâdetgâh-ı rûsündür. Selâtin camii gibi âli bir kubbesi var. Enderûn ve hürûn gayet musannadır. Gayet vâsi haremi olup cümle amed üzre olan kubâb-ı abr-ı tenmunları rasâs-ı nilgün ile mestürdür. Ama minare-i Serâmedi kati alâ ve mevzîndür. Bu cami-i perenvâr Süleyman Hanın mimarı Koca Sinanin kâreder ki vüzerâ camilerinden bu ibâdetgâh da o mimar-ı şhîrinin yed-i tîlâse ayân ve beyândır.